

Όλυθος

ο αρχαιολογικός χώρος
για το ευρύ κοινό και τη σχολική κοινότητα...

Βρείτε εδώ **κείμενα** και **εικόνες** για να περιηγηθείτε ευχάριστα και δημιουργικά!
Παίξτε με **δράσεις** στο [Φύλλο Εργασίας](#) και συμπληρώστε τη [Φόρμα Αξιολόγησης](#)!

Ψηφιδωτό δάπεδο από τον ανδρώνα της οικίας AV13 στην αρχαία Όλυθος (βόρειος λόφος). Στον κεντρικό κύκλο παριστάνεται ο ήρωας Βελλερεφόντης πάνω στον Πήγασο, το φτερωτό του άλογο, να σκοτώνει ένα τέρας, την Χίμαιρα (β' μισό 5^{ου} αι. π.Χ.)

ARENA – Archaeological Research in the North Aegean

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γενικό Κείμενο	2
Πρακτικά ζητήματα	4
Εκπαιδευτικό Κείμενο	5
Προτεινόμενη Διαδρομή.....	6

Γενικά

Κύρια ονομασία θέσης: Όλυνθος (Χαλκιδική)

Παράλληλες ονομασίες θέσης: -

Αρχαία ονομασία θέσης: Όλυνθος

Σύγχρονη ονομασία θέσης: Όλυνθος

Περιοχή: Χαλκιδική

Περιφέρεια: Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Γεωγραφικό διαμέρισμα: Μακεδονία

Χώρα: Ελλάδα

Κατηγορία θέσης: πεδινή θέση

Σχετική χρονολόγηση: Νότιος λόφος: μέσα 7^{ου} αι. π.Χ., καταστροφή το 479 π.Χ.,

Βόρειος λόφος: ίδρυση το 432 π.Χ., καταστροφή το 348 π.Χ.

Ιστορία έρευνας: Την Όλυνθο ανέσκαψε (1928-1938) ο D.M. Robinson, προσφέροντας ένα από τα καλύτερα δείγματα πολεοδομικού ιστού σε ιπποδάμειο σύστημα της κλασικής περιόδου. Η αναστήλωση ξεκίνησε το 1990 από την τότε ΙΣΤ' ΕΠΚΑ. Σήμερα βρίσκεται στην αρμοδιότητα της [ΕΦΑ Χαλκιδικής και Αγίου Όρους](#). Το 2014 ξεκίνησε το διεπιστημονικό πρόγραμμα Όλυνθος ([Olynthos Project](#)), υπό τη διεύθυνση των Μπ. Τσιγαρίδα, Ζ. Archibald και L. Nevett.

Γενικό Κείμενο

Η **αρχαία Όλυνθος** ήταν ιδρυμένη πάνω σε ένα πλάτωμα και στις πλαγιές δύο λόφων που συνδέονται με επιμήκη αυχένα και βρίσκονται 2,5 χλμ. βορείως του μυχού του Τορωναίου κόλπου, ανατολικά του σύγχρονου ομώνυμου χωριού. Σύμφωνα με τις αρχαίες πηγές η Όλυνθος απείχε 60 στάδια από την Ποτίδαια και 20 στάδια από τη **Μηκύβερνα**. Η τελευταία λειτουργούσε ως **επίνειό** της στον Τορωναίο κόλπο. Η αρχική πόλη ιδρύθηκε από τους **Βοπταίους**, τους οποίους εκδίωξαν οι Μακεδόνες από την κοιτίδα τους στην Ημαθία (**650 π.Χ.** περίπου), και καταστράφηκε από τους **Πέρσες (479 π.Χ.)** μετά την ήττα στην Σαλαμίνα. Ο Πέρσης στρατηγός Αρτάβαζος την παρέδωσε στον Τορωναίο Κριτόβουλο και τους Χαλκιδείς και έτσι η πόλη **έγινε χαλκιδική**.

Μετά τα περσικά έγινε μέλος της **Δηλιακής Συμμαχίας**. Στους αθηναϊκούς φορολογικούς καταλόγους εμφανίζεται από το **454 π.Χ.** συνεισφέροντας 2 τάλαντα. Από τη Συμμαχία αποστάτησε το **440 π.Χ.** Τις επόμενες δύο δεκαετίες γίνεται η πολυπληθέστερη και πλουσιότερη πόλη της περιοχής, καθώς την εποχή του Πελοποννησιακού Πολέμου δέχεται πληθυσμούς από **Ποτίδαια** (429 π.Χ.), **Μένδη** (423 π.Χ.) και **Σίγγο** (πριν το 422 π.Χ.). Αποτέλεσε έδρα του **Κοινού των Χαλκιδίων** που ιδρύθηκε με προτροπή του βασιλιά της Μακεδονίας **Περδίκκα Β'** (**432 π.Χ.**) από 32 πόλεις της Χαλκιδικής. Το **389 π.Χ.** συμάχησε με τον βασιλιά της Μακεδονίας **Αμύντα Γ'**. Η ισχύς της την έφερε σε τροχιά σύγκρουσης με τους Σπαρτιάτες. Οι τελευταίοι, ύστερα από πρόσκληση της **Ακάνθου** και της **Απολλωνίας** που πιέζονταν για να προσχωρήσουν στο κοινό, πολιόρκησαν την Όλυνθο (**382-379 π.Χ.**), προκάλεσαν **λιμό** και τελικά την κατέλαβαν για μικρό χρονικό διάστημα.

Την εποχή που η Θήβα κυριαρχούσε στον ελληνικό κόσμο, η Όλυνθος ήρθε σε ρήξη με την **Αθήνα (368-358 π.Χ.)** για την **Αμφίπολη**. Στη διαμάχη ενεπλάκη και

ο **Φίλιππος Β΄**, ο οποίος συμμάχησε με την Όλυνθο και της προσέφερε την Ποτίδαια και τον Ανθεμούντα (**356 π.Χ.**). Επρόκειτο για μια βραχύβια συμμαχία, καθώς η Όλυνθος τη διέλυσε (352 π.Χ.) και επαναπροσέγγισε τους Αθηναίους. Την ίδια περίοδο ο Φίλιππος ξεκίνησε την επιχείρηση **ενσωμάτωσης της Χαλκιδικής** στο βασίλειο της Μακεδονίας. Το αποτέλεσμα ήταν να επιτεθεί στην Όλυνθο που αποτελούσε εμπόδιο στα σχέδιά του και να την καταστρέψει (**348 π.Χ.**) διαλύοντας ταυτόχρονα το Κοινό των Χαλκιδέων. Ο Αθηναίος ρήτορας **Δημοσθένης**, με τους **φιλιππικούς λόγους** του, προσπάθησε να πείσει τους συμπολίτες τους να στείλουν βοήθεια. Αν και οι Αθηναίοι το έπραξαν τρεις φορές, οι δυνάμεις αυτές αποδείχθηκαν ανεπαρκείς, ενώ η κύρια δύναμη των Αθηναίων δεν πρόφθασε την καταστροφή. Ο πληθυσμός της Ολύνθου είτε **σφαγιάστηκε** είτε **εξανδραποδίστηκε**. Μετά την καταστροφή στην Όλυνθο έμεινε πιθανόν μια μικρή **φρουρά** και λίγοι κάτοικοι στον βόρειο λόφο και πέριξ.

Σύμφωνα με τα αρχαιολογικά ευρήματα ο **Νότιος Λόφος** κατοικήθηκε από την Ύστερη Νεολιθική και την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού. Ο οικισμός αυτός βρίσκεται στο νότιο τμήμα του λόφου και έχει τρεις οικοδομικές φάσεις. Δίπλα του εντοπίστηκε βυζαντινός πύργος. Βορειότερα στην ίδια θέση εκτείνεται η πόλη του **7ου αι. π.Χ.**, η οποία χαρακτηρίζεται από έλλειψη τυποποιημένου πολεοδομικού σχεδιασμού. Η πόλη επεκτάθηκε στον **Βόρειο Λόφο** σύμφωνα με το **ιπποδάμειο σύστημα** μετά τον **συνοικισμό του 432 π.Χ.** Στο νότιο τμήμα του κεντρικού τομέα εντοπίστηκε **αγορά**, μια δωρική στοά που λειτουργούσε ως **βουλευτήριο, κρήνη** και ένα μεγάλο **ορθογώνιο δημόσιο οικοδόμημα**. Το ιπποδάμειο σύστημα ακολούθησε και η **Κάτω Πόλη**, το αριστοκρατικό προάστιο ανατολικά των δύο λόφων.

Την Όλυνθο περιέβαλε **τείχος** με λίθινη θεμελίωση και πλίνθινη ανωδομή, ενισχυμένο με **πύργους**, ενώ κατά διαστήματα είχε **πύλες**. Το **παλαιότερο τμήμα του τείχους** εντοπίστηκε στο βόρειο άκρο του Νότιου Λόφου. Δεν είναι βέβαιο αν πρόκειται για οχυρωματικό περίβολο που περιέκλειε και τους δύο λόφους ή αν είναι **μέρος του αρχαιότερου τείχους** που προστάτευε μόνο τον Νότιο Λόφο. Το **δυτικό σκέλος** του τείχους ήταν ευθύγραμμο και συνέπιπτε με τα οικοδομικά τετράγωνα και την εξωτερική πλευρά των κατοικιών της περιοχής. Η θέση, ωστόσο, είναι και **φυσικά οχυρή**, καθώς οι δυτικές πλαγιές των δύο λόφων είναι απόκρημνες, ενώ από δυτικά περνούσε και ο ποταμός **Σάνδανος**.

Από τα ερείπια της αρχαίας πόλης και το νεκροταφείο οι ανασκαφές έφεραν στο φως περίπου **15.000 κινητά ευρήματα** (σκεύη, εργαλεία οικιακής χρήσης, νομίσματα, ειδώλια, λύχνοι, ανθρωπολογικό υλικό) και εντυπωσιακά **ψηφιδωτά**. Τα ευρήματα αυτά προσφέρουν πληροφορίες ανάμεσα στα υπόλοιπα και για την **οργάνωση των νοικοκυριών** και την **καθημερινότητα** των κατοίκων της αρχαίας Ολύνθου, όπως και τα **ταφικά έθιμά** τους.

Η Όλυνθος είναι από τις λίγες πόλεις που μας παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για την αρχαία ελληνική κατοικία. Η **ολυνθιακή κατοικία**, γνωστή ως **τύπος με παστάδα**, κατέχει πρωτεύουσα θέση στην μελέτη της αρχαίας αρχιτεκτονικής. Ο τύπος αυτό δεν περιορίζεται στην Όλυνθο, αλλά εντοπίζεται και άλλου (Αττική, Δήλος, Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη). Πρόκειται για κατοικίες **τετράγωνης κάτοψης**, με **ισόγειο** και **όροφο**. Το ισόγειο διέθετε **λιθόστρωτη αυλή** που περιβαλλόταν από οκτώ ως δεκατρία **δωμάτια**. Διέθετε **πηγάδι** ή μικρές **δεξαμενές**, καθώς και **βωμό** για την οικιακή λατρεία. Βόρεια της αυλής, υπήρχε η **παστάδα** (δωρική στεγασμένη στοά) η οποία προς βορρά η παστάδα επικοινωνούσε με τα **δαιτητήρια** (δωμάτια καθημερινής διαμονής). Στα βόρεια ή στην πλευρά του δρόμου βρισκόταν ο **ανδρώνας** (χώρος τέλεσης **συμποσίων**).

Κεντρική θέση έχει ο **οίκος**, ο οποίος γειτνιάζε με την **καπνοδόκη**, έναν μικρό χώρο με στέγη στη μορφή καμινάδας, και το **βαλανείο** (λουτρό που είχε **πήλινο λουτήρα**). Στο ισόγειο ήταν και ο **πιθεώνας**, όπου φυλάσσονταν το κρασί, το λάδι και το σιτάρι, ενώ μπορούσαν να υπάρχουν και **εργαστήρια**, **στάβλοι**, **καταστήματα**. Ο όροφος εκτεινόταν στη βόρεια πλευρά του σπιτιού. Εκεί υπήρχε ο **γυναικωνίτης**, ο **ξενώνας**, το **δωμάτιο του ζεύγους** και ίσως ένα **δωμάτιο για τους δούλους**.

Έχουν εντοπιστεί **τρία νεκροταφεία**, το Βόρειο, το Ανατολικό και το Παραποτάμιο. Έχουν ανασκαφεί 600 περίπου τάφοι και έχει διαπιστωθεί ποικιλία **ταφικών εθίμων** (τάφοι λακκοειδείς, κιβωτιόσχημοι, με ξύλινες σαρκοφάγους, κεραμοσκεπείς, καλυβίτες, εγχυτρισμοί).

Κείμενα: Ιωάννης Μούρθος - Δέσποινα Τσιαφάκη (10/3/2020)

Πηγές: α) Τσιγαρίδα Ε., 2017, «**NOMOS ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ**. Όλυνθος», στο: Βλαχόπουλος Α.Γ., Τσιαφάκη Δ. (επιμ.), *Αρχαιολογία: Μακεδονία και Θράκη*, Αθήνα, 365-369.

β) Πρωτοψάλτη Σ. και Αθανασίου Φ., 1997. «Αρχαία Όλυνθος: η αρχαιολογική έρευνα και οι εργασίες αποκατάστασης και ανάδειξης του χώρου», *Αρχαιολογία και Τέχνες* 63, 73-78

γ) Τσιγαρίδα Ε. Μπ., «Όλυνθος» στο [ΟΔΥΣΣΕΥΣ](#)

δ) Olynthus (Site) στο [Perseus Digital Library](#)

ε) Stillwell R. και MacDonald L.M, McAllister M.H., Holland M. (επιμ.), *The Princeton Encyclopedia of Classical Sites*, "OLYNTHOS Chalkidike, Greece", διαθέσιμο στο [Perseus Digital Library](#)

Πρακτικά ζητήματα

Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους

Αρχαιολογικός Χώρος – τηλέφωνο 2373091000

Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυγύρου – τηλέφωνο 2371022148

Ηλεκτρονική Διεύθυνση efachagor@culture.gr

Αρχ. Χώρος. Ώρες και Μέρη λειτουργίας ΔΕ, ΤΕ-ΚΥ 8:30-15:30, ΤΡ: κλειστά

ΠΡΟΣΟΧΗ πριν από την επίσκεψή σας επικοινωνήστε για τα εισιτήρια και το ωράριο λειτουργίας με την Εφορεία Αρχαιοτήτων!

Σημεία ξεκούρασης: Στον αρχαιολογικό χώρο της Ολύνθου (και στο ανηφορικό μονοπάτι που οδηγεί στην αρχαία πόλη) υπάρχουν αρκετά δέντρα που προσφέρουν τη σκιά τους στους επισκέπτες καθώς και σημεία για ανάπαυλα.

Λίστα βασικής βιβλιογραφίας

• Πρωτοψάλτη Σ. και Αθανασίου Φ., 1997. «Αρχαία Όλυνθος: η αρχαιολογική έρευνα και οι εργασίες αποκατάστασης και ανάδειξης του χώρου», *Αρχαιολογία και Τέχνες* 63, 73-78 [URL](#)

• Τριανταφυλλίδη, Ζ., 1982. «Το σπίτι στον ελληνικό χώρο», *Αρχαιολογία και Τέχνες* 2, 10-15, [URL](#)

• Hoerfner, W., 1997. «Η πολεοδομία της κλασικής περιόδου», *Αρχαιολογία και Τέχνες* 63, 25-39 [URL](#)

• Nevett, L.C., 2009. «Πέρα από την αρχιτεκτονική: Οι αρχαιοελληνικές οικίες ως κοινωνικοί χώροι», *Αρχαιολογία και Τέχνες* 113, 8-18 [URL](#)

Μπορείτε να βρείτε την υπόλοιπη βιβλιογραφία σχετικά με την αρχαία Όλυνθο στην Ειδική Βιβλιογραφία του ARENA.

Εκπαιδευτικό Κείμενο

Πώς να ήταν μια τυπική πόλη των κλασικών χρόνων; Έχετε περιέργεια να δείτε από κοντά την καλύτερα διατηρημένη τέτοια πόλη της αρχαιότητας; Να μπείτε μέσα σε ένα σπίτι του 500 π.Χ.; Να περπατήσετε στους δρόμους της ισχυρότερης πόλης της Χαλκιδικής κατά την κλασική περίοδο; Τότε μια επίσκεψη στην αρχαία Όλυνθο είναι αναγκαία!

Αν και η περιοχή της αρχαίας Ολύνθου κατοικείται ήδη από τη νεολιθική εποχή σύμφωνα με τα αρχαιολογικά δεδομένα, ο επισκέψιμος σήμερα αρχαιολογικός χώρος σας μεταφέρει στον Βόρειο λόφο της, στη νέα πόλη που χτίστηκε μετά το 440 π.Χ. Τότε η Όλυνθος από απλή αποικία των Βοττιαίων Θρακών αρχικά, μετατράπηκε σε έδρα του **Κοινού των Χαλκιδέων**, μιας συμμαχίας 32 πόλεων της Χαλκιδικής. Η επιρροή της ήταν μεγάλη, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το γεγονός ότι οι κάτοικοι και των 32 αυτών πόλεων χαρακτηρίζονταν ως Ολύνθιοι. Η αίγλη και η εξουσία της φόβιζαν και προκαλούσαν τις άλλες ελληνικές δυνάμεις, που γι' αυτό επιδίωκαν τον αφανισμό της.

Ο Μακεδόνας βασιλιάς **Φίλιππος Β'** ήταν αυτός που τελικά την κατέστρεψε ολοκληρωτικά το 348 π.Χ., σκότωσε τους κατοίκους της ή τους πούλησε ως σκλάβους. Ύστερα από αυτήν την καταστροφική λεηλασία η πόλη δεν κατοικείται ξανά. Από τη μάχη με τον Μακεδόνα βασιλιά ανακαλύπτονται ακόμα σήμερα αιχμές βελών με το όνομά του γραμμένο πάνω τους!

Τα ίχνη από αυτά τα ούτε 100 χρόνια ζωής μιας αρχαίας πόλης ψάχνουν οι αρχαιολόγοι και αυτά μπορεί να ανακαλύψει ο επισκέπτης στον αρχαιολογικό χώρο. Στην πόλη αυτή ανασκάφηκαν πάνω από **100 οικίες, δρόμοι, δημόσια κτίρια, οικοδομικά τετράγωνα** της αρχαίας πόλης. Μάλιστα το σχεδόν ίδιο μέγεθος και σχέδιο των σπιτιών θεωρείται ότι προωθούσε την ισότητα μεταξύ των κατοίκων της δημοκρατικής πόλης.

Μπορείτε να δείτε από κοντά μία γνήσια **κατοικία** της κλασικής εποχής με την εσωτερική αυλή, την *παστάδα* ή αλλιώς μια ανοιχτή στοά που έβλεπε στην αυλή, τα δωμάτια που ήταν οργανωμένα γύρω από αυτήν καθώς και τους ανδρώνες, τους χώρους των συμπροσίων των ανδρών με τα σπάνια ψηφιδωτά δάπεδα. Στην Όλυνθο θα δείτε μάλιστα τα **αρχαιότερα ψηφιδωτά δάπεδα** στον ελλαδικό χώρο!

«Μες στα ερείπια της Ολύνθου» όπως λέει και το τραγούδι «Δημοσθένους λέξις» του Διονύση Σαββόπουλου μπορείτε να ανακαλύψετε μια αρχαία πόλη και κυρίως τους ανθρώπους της. Προχωρώντας παραλιακά μπορείτε να φτάσετε ως τα **Μηκύβερνα**, το λιμάνι της αρχαίας Ολύνθου, όπου κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας σώζεται ένας από τους μεγαλύτερους κυματοθραύστες που έχει βρεθεί στον ελλαδικό χώρο, με μήκος περ.400 μ. και πλάτος 35 μ.

Για αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τα αρχαία Άβδηρα μπορείτε να ανατρέξετε στην εκπαιδευτική έκδοση [«Όλυνθος. Ιστορία και πολεοδομική οργάνωση της πρωτεύουσας των Χαλκιδέων»](#), στα ενημερωτικά φυλλάδια που διατίθενται στον χώρο και στο [χρονολόγιο](#) με τα βασικά γεγονότα της πόλης. Αν

Θέλετε να παίξετε με δραστηριότητες κατά την περιήγησή σας, κατεβάστε και εκτυπώστε το σχετικό [Φύλλο εργασίας](#).

Προτεινόμενη Διαδρομή

Η προτεινόμενη διαδρομή βασίζεται στον παρακάτω [δορυφορικό χάρτη](#) και σε επιλογή από τα βασικά μνημεία, στα οποία παραπέμπουν τα Νούμερα (No).

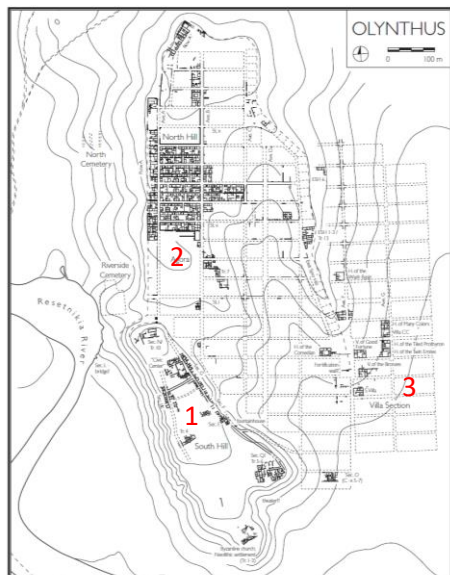

Μπορείτε να ξεκινήσετε την [περιήγησή](#) σας από τα παραλιακά Μηκύβερνα, για να δείτε εκεί, κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, τις πέτρες από τον αρχαίο κυματοθραύστη στο λιμάνι που ήταν το επίνειο της Ολύνθου. Προχωρώντας 5 χιλιόμετρα προς τον επισκέψιμο χώρο της αρχαίας Ολύνθου και αφού φτάσετε στην κορυφή του λόφου, θα βρείτε ένα σκιερό κίосκι όπου υπάρχουν ενημερωτικές πινακίδες για το κομμάτι της πόλης που έχει ανασκαφεί. Δεν έχει ανασκαφεί ολόκληρη η κλασική πόλη στον βόρειο λόφο, ενώ και στην προγενέστερη αρχαϊκή πόλη στο διπλανό νότιο λόφο οι αρχαιολογικές έρευνες συνεχίζονται.

Στάση Νο 1: Δημόσια κρήνη. Ξεκινήστε την επίσκεψή σας στην πιο καλοδιατηρημένη και μελετημένη πόλη των κλασικών χρόνων από τη δημόσια κρήνη που έχει βρεθεί και θα παρείχε στους κατοίκους της το απαραίτητο για την επιβίωσή τους νερό. Με βάση τις ανασκαφές έχει σχεδιαστεί η μορφή της κρήνης όπως θα ήταν στην αρχαιότητα. Έχει μάλιστα βρεθεί κάτω από μεγάλο δρόμο της Ολύνθου υπόγειο τούνελ απ' όπου περνούσε ο πήλινος αγωγός που έφερνε το νερό στην πόλη από τα βουνά του Πολυγύρου.

Το παρακάτω σχέδιο παρουσιάζει την αρχαία πόλη και μάλιστα τον χώρο στον νότιο λόφο που κατοικήθηκε αρχικά (1), τον βόρειο λόφο που κατοικήθηκε με τον συνοικισμό των χαλκιδικών πόλεων (2) και το προάστιο με τις λεγόμενες βίλες (3). Ο χώρος με τις διακεκομμένες γραμμές δεν έχει ανασκαφεί ακόμα συστηματικά. Πειραματικές αναπαραστάσεις ανεσκαμμένων οικιών μπορείτε να βρείτε [εδώ](#) κι [εδώ](#).

(Πηγή σχεδίου: Cahill, N. 2002. *Household and City Organization at Olynthus*. New Haven and London: Yale University Press, σελ. 26, εικ. 6)

Σχέδιο (κάτοψη) της αρχαίας Ολύνθου.

Στάση Νο 2: Βουλευτήριο. Δίπλα στην κρήνη ο χώρος που βρέθηκε έχει αναγνωριστεί πιθανόν ως το βουλευτήριο της Ολύνθου. Τα βουλευτήρια δεν έλειπαν από τις αρχαίες ελληνικές πόλεις των κλασικών χρόνων. Ήταν συνυφασμένα με το δημοκρατικό πολίτευμα. Εδώ συνεδρίαζαν οι βουλευτές της αρχαίας Ολύνθου για τα διάφορα ζητήματα της πόλης. Εδώ επίσης θα λειτουργούσαν γραφεία και χώροι αποθήκευσης αρχείων. Το μόνο που έχει σωθεί από το κτίριο είναι οι βάσεις στο κέντρο από μια σειρά από κίονες. Το κτίριο χρονολογείται στον 5ο αι. π.Χ., όταν η Ολυνθος γνώρισε μεγάλη ακμή ως έδρα της Χαλκιδικής Ομοσπονδίας, της συμμαχίας δηλαδή των πόλεων της Χαλκιδικής. Στην εποχή της μεγάλης ακμής της πόλης ο πληθυσμός της έφτασε ίσως τους 10.000 κατοίκους.

Στάση Νο 3: Οικία με καταστήματα. Μετά την επίσκεψη σε δημόσιους χώρους, προχωράμε στα ιδιωτικά σπίτια όπου ζούσαν οι Ολύνθιοι και τα οποία καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της ανεσκαμμένης πόλης. Ένα τυπικό ολυνθιακό σπίτι είχε τετράγωνη κάτοψη. Διέθετε 8 έως 13 δωμάτια, οργανωμένα γύρω από μια λιθόστρωτη αυλή. Το συνολικό του εμβαδόν έφτανε περίπου τα 300 τ.μ., ενώ μερικά σπίτια διέθεταν και δεύτερο όροφο. Τα σπίτια ακολουθούσαν σχεδόν το ίδιο σχέδιο, καθώς η δημιουργία της νεότερης πόλης του βόρειου λόφου οργανώθηκε κεντρικά και με το κοινό για όλους σχέδιο προωθούσαν παράλληλα την ισότητα των κατοίκων. Παρόλα αυτά επιγραφές αγοραπωλησίας που έχουν βρεθεί έξω ακριβώς από την είσοδο μερικών σπιτιών δείχνουν ότι η αξία κάποιων ήταν μεγαλύτερη από άλλων!

Για να ξεχωρίζουν τα διάφορα σπίτια οι αρχαιολόγοι τους έχουν δώσει κωδικοποιημένα ονόματα. Ένα από αυτά λέγεται κατοικία AIV9. Αυτή η κατοικία AIV9 πέρα από την τυπική διάταξη, διέθετε και 3 καταστήματα στη μια της όψη. Τα καταστήματα αυτά δεν επικοινωνούσαν με το σπίτι και είχαν από μία πόρτα και ένα παράθυρο το καθένα.

Στάση Νο 4: Οικίες με λουτρό. Σχεδόν στα 2/3 των σπιτιών της Ολύνθου έχουν βρεθεί πήλινοι λουτήρες όπου οι κάτοικοι έπαιρναν το μπάνιο τους! Φυσικά για να γίνεται αυτό θα υπήρχε και υδροδοτικό και αποχετευτικό σύστημα στην πόλη, από το οποίο έχουν βρεθεί ίχνη. Στο πλαίσιο της σύγχρονης αποκατάστασης έχουν τοποθετηθεί πήλινοι λουτήρες, αντίγραφα αυτών της αρχαιότητας που βρέθηκαν στις ανασκαφές! Θα δείτε κι άλλους στην περιήγησή σας στην πόλη καθώς και εστίες όπου έκαιγε η ιερή φωτιά του σπιτιού, πιθάρια για την αποθήκευση τροφίμων και πολλά άλλα.

Στάση Νο 5: Οικίες με ψηφιδωτά. Ακόμα μία Ολυνθιακή κατοικία έχει το συμβατικό όνομα AVI3. Είναι πανομοιότυπη με όσες έχετε δει ως τώρα, με μια κεντρική αυλή και χώρους να την περιτριγυρίζουν (κουζίνα-οπτάνιο, αποθήκες, ανδρώννα). Ανάμεσα στους χώρους αυτούς ξεχωρίζει ο λεγόμενος ανδρώννας, εκεί που ήταν δηλαδή η αίθουσα των συγκεντρώσεων των ανδρών του σπιτιού, των λεγόμενων συμποσίων. Το δωμάτιο αυτό είναι διακοσμημένο με ψηφιδωτό δάπεδο, που αποτελείται από πολύχρωμα βότσαλα. Τα βότσαλα αυτά προέρχονται από τον κοντινό ποταμό Ολύνθιο, που λεγόταν Σάνδανος στην αρχαιότητα! Τα ψηφιδωτά της

Ολύνθου, είναι τα παλαιότερα που έχουν διασωθεί στον ελλαδικό χώρο! Χρησίμευαν τόσο για διακόσμηση όσο και για πρακτικούς λόγους καθώς στεγανοποιούσαν το δάπεδο, ώστε να μπορεί να πλυθεί με άπλετο νερό. Στο συγκεκριμένο σπίτι απεικονίζεται ο ήρωας Βελλερεφόντης πάνω στο φτερωτό του άλογο, τον Πήγασο, να σκοτώνει ένα τέρας, τη Χίμαιρα.

Στάση Νο 6: Τείχη. Μία τόσο σημαντική πόλη όπως η Όλυνθος ήταν αναγκαίο να περιβάλλεται από τείχος, για να προστατεύεται από εχθρούς! Το τείχος ήταν χτισμένο από πλίνθους (τούβλα) που πατούσαν πάνω σε βάση από πέτρες. Διέθετε πύργους που το έκαναν πιο ισχυρό αλλά και πύλες που επέτρεπαν την είσοδο στην πόλη.

Στα δυτικά της πόλης όπου βρίσκεστε, η απότομη πλαγιά του λόφου προστάτευε την πόλη, ενώ οι εξωτερικοί δυτικοί τοίχοι των σπιτιών που ήταν ενωμένοι λειτουργούσαν ως τείχος. Μάλιστα, από τις μάχες που έγιναν με τα στρατεύματα του Φιλίππου Β' (που κατέστρεψε τελικά την πόλη το 348 π.Χ.) έχουν βρεθεί στην αρχαία πόλη αιχμές βελών και βλήματα σφενδόνας, με επιγραφές με το όνομα ΦΙΛΙΠΠΟΥ. Είναι γνωστό στην έρευνα ότι μόνο τα στρατεύματα που διέταζε προσωπικά ο βασιλιάς έφεραν το όνομά του στα όπλα!

Η προτεινόμενη περιήγησή μας σε μια από τις καλύτερα διατηρημένες αρχαιοελληνικές πόλεις ολοκληρώνεται εδώ. Συνεχίστε την ανακάλυψή της και μόνοι σας στην υπόλοιπη επισκέψιμη πόλη και μην ξεχάσετε να επισκεφτείτε την έκθεση κοντά στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου καθώς και το Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυγύρου!

Εκπαιδευτικό υλικό φορέων

ΕΦΑ Χαλκιδικής και Αγίου Όρους, ΥΠΠΟΑ, Εκπαιδευτικές δράσεις

- Επικοινωνήστε με την Εφορεία Αρχαιοτήτων και το Μουσείο Πολυγύρου για ποικίλες εκπαιδευτικές δράσεις.

πρώην ΙΣΤ ΕΠΚΑ

- Παιχνίδια με το χρόνο

- Όλυνθος. Ιστορία και πολεοδομική οργάνωση της πρωτεύουσας των Χαλκιδίων (βιβλίο του δασκάλου & του μαθητή), Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ ΥΠΠΟ

Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

- Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Μακεδονία [URL](#)

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

- Χήρα Α. (2017). Αρχαία Όλυνθος: Ζωντανεύοντας τον χώρο και τα αντικείμενα μέσα από ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Μεταπτυχιακή Διατριβή [URL](#)

Δημοτικό Σχολείο Ολύνθου

- Περιπατώντας στα μονοπάτια της Αρχαίας Ολύνθου [URL](#)

ΥΠΠΟΑ, Τμήμα Εκθέσεων και Μουσειολογικής Έρευνας

- Οι πόλεις διηγούνται την ιστορία τους [URL](#)

Σχετικά Βίντεο

- Πολιτιστικό Ημερολόγιο. Αρχαία Όλυνθος, Μέρος Α [URL](#) και Μέρος Β [URL](#)

Αξιολόγηση μέσω [διαδικτυακής φόρμας](#)

Μπορείτε να συμμετέχετε στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού περιεχομένου (διάρκειας 5-10 λεπτών) για τη συγκέντρωση των δικών σας σχολίων και προτάσεων.